

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.017.02.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/049 – Lokalne formy ochrony przyrody ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Stanisław Tobolewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli LRZ/110/2017 z dnia 1 sierpnia 2017 r. (dowód: akta kontroli str.1)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych ul. Kopernika 1, 38-700 Ustrzyki Dolne (zwany w dalszej treści „Urzędem”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bartosz Romowicz – Burmistrz Ustrzyk Dolnych od 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 2 - 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zapewnienie przez Gminę Ustrzyki Dolne (Gminę) w latach 2015 – I półrocze 2017, warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w celu utrzymania lokalnych form ochrony przyrody³ (lfop). Zadania w zakresie ochrony lfop przypisano Wydziałowi Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta, zapewniając środki na jego funkcjonowanie. Zadania takie uwzględnione zostały w dokumentach strategicznych Gminy: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy* (Studium), *Programie Ochrony Środowiska Gminy Ustrzyki Dolne* (POŚ) oraz w Strategii Rozwoju tej Gminy (Strategii Rozwoju). Zapisy, dotyczące ochrony tych form, były w ww. dokumentach spójne i obejmowały poszczególne rodzaje form i ich stan biologiczny. Podjęte przez Radę Miejską uchwały: w sprawie ustanowienia siedmiu pomników przyrody oraz w sprawie jednej likwidacji statusu pomnika

¹ Okres objęty kontrolą: lata 2015-I półrocze 2017. Badania bezpośrednie mogły również dotyczyć działań wcześniejszych lub późniejszych, których skutki miały wpływ na realizację zadań w kontrolowanym zakresie.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

³ Na obszarze Gminy znajdowały się: 52 pomniki przyrody, 19 stanowisk dokumentacyjnych i 1 użytek ekologiczny

przyrody – spełniały wymogi przepisów ustawy o *ochronie przyrody*.⁴ Projekty tych uchwał były każdorazowo uzgadniane z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Rzeszowie (rdoś), a po ich uchwaleniu były one przekazywane w terminie do rdoś oraz do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (gdoś).

Działania Gminy, podejmowane w zakresie ochrony sześciu nadzorowanych przez nią lfop, były w badanym okresie zgodne z prawem i skuteczne. Przeprowadzony przegląd stanu trzech lfop, będących pod nadzorem Gminy, wykazał, że były one prawidłowo oznakowane i znajdowały się w dobrej kondycji biologicznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody.

Opis stanu faktycznego

Burmistrz Ustrzyk Dolnych w dniu 6 października 2015 r. Zarządzeniem Nr 184/15 (znowelizowane Zarządzeniem Nr 228/15 z 15 grudnia 2015 r.) wprowadził do stosowania Regulamin Organizacyjny Urzędu Miejskiego w Ustrzykach Dolnych. W Regulaminie tym, zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody (lfop) przypisano Wydziałowi Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska (Wydziału GKİOŚ). Szczegółowe zadania w tym zakresie przypisano pracownikowi Wydziału, zatrudnionemu na stanowisku inspektora. Wcześniej zadania te realizował Wydział Gospodarki Komunalnej, Mieszaniowej, Ochrony Środowiska i Rolnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 4 – 9, 295 - 300)

W planach finansowo – rzeczowych i w budżetach Gminy na lata 2015-2017 nie wyodrębniano w sposób szczególny środków finansowych, dotyczących wyłącznie lokalnych form ochrony przyrody. Środki finansowe na realizację zadań z zakresu ochrony lokalnych form ochrony przyrody były planowane w budżecie w dziale 900 *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska*. Planowane tam środki przeznaczone były na funkcjonowanie Wydziału GKİOŚ, w tym na wszelkie działania związane z ochroną środowiska. Jak wyjaśnił Burmistrz, w okresie 2015 – I półrocze 2017 r. Gmina nie poniosła żadnych wydatków na działania, związane z ochroną lokalnych form ochrony przyrody, bowiem rodzaje tych form i ich stan biologiczny nie wymagały podejmowania jakichkolwiek działań ze strony Urzędu w tym zakresie. Przeprowadzone w trakcie kontroli, w dniu 24 sierpnia oględziny, potwierdziły dobry stan wizytowanych: 13 pomników przyrody, 11 użytków ekologicznych oraz 1 stanowiska dokumentacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 256 - 280)

⁴ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.)

W związku z dobrym stanem lokalnych form ochrony przyrody i brakiem potrzeb wykonywania działań ochronnych w okresie objętym kontrolą, Gmina nie wypracowała standardów działań dla zachowania lfp.

W budżetach Gminy – w badanym okresie – w dziale 900 *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska* zaplanowano: w 2015 r. – kwotę 3.437,3 tys. zł, w 2016 r. – kwotę 3.428,2 tys. zł i w 2017 r. – kwotę 2.801,5 tys. zł. Wydatki wyniosły – odpowiednio: 5.691,7 tys. zł w 2015 r. i 4.791,1 tys. zł w 2016 r. oraz – na koniec I kwartału 2017 r. – 1.790,9 zł i dotyczyły funkcjonowania Wydziału GKIOŚ.

Jak wyjaśnił Burmistrz, w latach 2015 – 2017 w planach rzeczowo – finansowych Urzędu Miejskiego nie uwzględniano działań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, gdyż nie było takich potrzeb.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 256 - 280)

W okresie objętym kontrolą, wg sprawozdań SG 01 – Dział 2, na terenie Gminy występowały trzy typy lokalnych form ochrony przyrody. W latach 2015 – I półrocze 2017 były to: 1 stanowisko dokumentacyjne i 19 użytków ekologicznych. W latach 2015 – 2016 na terenie Gminy występowało 45 pomników przyrody, natomiast na koniec czerwca 2017 r., było ich 52.

(dowód: akta kontroli str. 10 – 21, 94 - 100)

Dane w zakresie liczby stanowisk dokumentacyjnych, wykazane w sprawozdaniach SG 01 Dział 2 Gminy, były zgodne z danymi zamieszczonymi w BIP rdoś. Dane w zakresie liczby użytków ekologicznych oraz pomników przyrody na terenie Gminy – nie były uwidocznione na stronach BIP rdoś.

(dowód: akta kontroli str. 22 - 23)

Spośród 72 lokalnych form ochrony przyrody w Gminie:

– stanowisko dokumentacyjne ustanowione zostało Rozporządzeniem Nr 39 Wojewody Podkarpackiego z dnia 26 lipca 2007 r.⁵ Jako nadzorującego wskazano Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

- użytki ekologiczne (19) ustanowiono:

– 11 z nich – Uchwałą Nr LVIII/445/2002 Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych z dnia 18 czerwca 2002 r.

Nadzorującego w tych uchwałach nie wskazano, jako że – jak wyjaśnił Burmistrz – z mocy przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 r. *o lasach*⁶ (art. 4 ust. 1 oraz art. 35 ust.1) nadzorującym byli właściciwi miejscowo nadleśniczowie.

- 8 z nich – Rozporządzeniem Nr 180 Wojewody Podkarpackiego z dnia 18 listopada 2002 r.⁷

W treści Rozporządzenia nie wskazano nadzorującego. Nadzór nad tymi użytkami, jak wyjaśnił Burmistrz, z mocy ww. przepisów ustawy *o lasach*, sprawowali nadleśniczowie.

⁵ Dz. U. Woj. Podk. Nr 61, poz.1531.

⁶ Dz. U. 2017 poz.788 j.t.

⁷ Dz. U. Woj. Podk. Nr 02.78.1512.

Spośród 52 pomników przyrody:

- 2 ustanowione zostały Decyzją Wojewody Krośnieńskiego Nr RLS.III – 7141/13/79 z dnia 1.03.1979 r. W Decyzji tej nie wskazano nadzorującego.

- 1 ustanowiony został Decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie Nr Rop.410/P/199/68 z dnia 30.04.1968 r. Nie wskazano w niej nadzorującego. Pomnik usytuowany na gruntach Skarbu Państwa pod zarządem Starostwa Powiatowego w Ustrzykach Dolnych.

- 32 ustanowione zostały Uchwałami Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych⁸ (jeden – w 2001 r., cztery – w 2003 r., dwadzieścia – w 2004 r. i siedem – w 2017 r.). Nie wskazano w tych uchwałach nadzorującego. Nadzór nad tymi nimi, jak podał Burmistrz, sprawowali nadleśniczowie – na podstawie cyt. wyżej przepisów ustawy o lasach.

- 17 ustanowiono trzema Rozporządzeniami Wojewody Podkarpackiego⁹ (wszystkie z 2007 r.). Jako nadzorujących, we wszystkich przypadkach wskazano zarówno Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody jak i Nadleśnictwo Bircza.

(dowód: akta kontroli str. 16, 24 – 37, 132 - 165)

W okresie objętym kontrolą, spośród 72 lfpo znajdujących się na obszarze Gminy, tylko 6 pomników przyrody znajdowało się pod jej nadzorem.

(dowód: akta kontroli str. 24 – 37, 94 - 100)

Jedynie – na terenie Gminy – stanowisko dokumentacyjne pozostawało w nadzorze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Rzeszowie (obecnie: regionalny konserwator przyrody, którym jest Zastępca Dyrektora rdoś¹⁰), a wszystkie 19 użytków ekologicznych znajdowało się w nadzorze Skarbu Państwa – Lasów Państwowych. Spośród 52 pomników przyrody, 1 znajdował się na gruntach należących do osoby fizycznej a jeden – na gruntach stanowiących własność Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Matki Bożej Bieszczadzkiej w Jasieniu. Pozostałe 50 pomników przyrody znajdowało się na gruntach Skarbu Państwa, z tego 46 – na podstawie ww. przepisów ustawy o lasach – znajdowało się w nadzorze nadleśniczych. Wszystkie te formy ochrony przyrody ujęte były w Programach Ochrony Przyrody – elementach Planów Urządzenia Lasu dla ww. Nadleśnictw, z których wypisy znajdowały się w Wydziale GKiOŚ. Plany te określały ewentualne czynności ochronne, jakie mają obowiązek wykonywać nadleśnictwa, stąd nie było potrzeby zawierania odrębnych porozumień ani umów na wykonywanie nadzoru.

(dowód: akta kontroli str. 24 – 37, 94 – 118, 236)

⁸ Uchwała Nr LIII/387/2001 z 28 grudnia 2001 r., Nr X/80/2003 z 2.10.2003 r., Nr X/88/2003 z 2.10.2003 r., Nr XIX/138/04 z 16.04.2004 r., Nr XXX/402/17 z 24.02.2017 r.

⁹ Nr 2/07 z dnia 29.01.2007 Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 4, poz.121, Nr 48/07 z dnia 31.10.2007 r., Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 91, poz.2017.

¹⁰ Zgodnie z art. 124 ust. 2 w zw. 163 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2017.1405 j.t.),

W okresie 2015 r. – I półrocze 2017 r. wszystkie użytki ekologiczne oraz stanowisko dokumentacyjne położone były na terenie obszarów chronionych t.j.: na obszarach Parku Krajobrazowego Gór Słonnych oraz na obszarze Natura 2000.

Pomniki przyrody także były położone na terenach chronionych: 5 z nich – na obszarze Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu; 47 – na obszarze Parku Krajobrazowego Gór Słonnych a pozostałe 45 – na obszarze Natura 2000.

Zarządzający ww. terenami (obszarami) nie byli wskazani w uchwałach, stanowiących l'fop jako nadzorujący, z uwagi na to, że ustawa o lasach określała zarządzającego obszarami, na których znajdowały się ww. lokalne formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 52 – 100, 166 - 235)

Jak podano wcześniej, 2 pomniki przyrody zlokalizowane były na gruntach niebędących własnością Skarbu Państwa. Jeden pomnik przyrody zlokalizowany był na gruntach Parafii Rzymskokatolickiej p. w. Matki Bożej Bieszczadzkiej w Jasieniu i jeden na gruncie osoby prywatnej. Właściciel nieruchomości, na której znajduje się pomnik przyrody dba niego, otacza go opieką i w związku z tym, jak wyjaśnił Burmistrz, nie było potrzeby zawierania z tą osobą porozumienia ani umowy w celu ochrony tego obiektu.

(dowód: akta kontroli str. 11 – 21, 94 - 100)

„Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2004 – 2015” (Program) przyjęto Uchwałą Nr XXIX/209/05 z dnia 31 marca 2005 r. Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych. W dokumencie tym uwzględniono następujące zagadnienia, dotyczące utrzymania i dbałości o lokalne formy ochrony przyrody:

- system ochrony przyrody – obszary i obiekty specjalnie chronione,
- Park Krajobrazowy Gór Słonnych,
- Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego,
- Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- istniejące i planowane rezerваты przyrody,
- pomniki przyrody,
- ochronę gatunkową roślin i zwierząt,
- przyrodnicze struktury przestrzenne,
- ochronę wód powierzchniowych,
- ochronę wód powierzchniowych,
- ochronę wód podziemnych,

W Programie, dla każdego z tych zagadnień, określono również działania w powyższym zakresie, w podziale na cele długookresowe, średniookresowe i krótkoterminowe. Wyszczególniono nazwę zadania i zakres rzeczowy, termin realizacji, jednostki odpowiedzialne i uczestniczące, określono wartość zadań i źródła ich finansowania. Burmistrz, pismem GKiOŚ.602.4.2017 z dnia 27 czerwca 2017 r., przedłożył Radzie Miejskiej, „Raport z realizacji programu Ochrony

Środowiska dla Gminy Ustrzyki Dolne za lata 2010 – 2015” realizując zapisy art.18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *prawo ochrony środowiska*¹¹

(dowód: akta kontroli str. 52 – 77, 289 - 291)

Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych Uchwałą Nr XXV/469/17 z dnia 13 lipca 2017 r. przyjęła do stosowania „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2016 – 2025” (Program 2016-2025). Uwzględniono w nim – oprócz opisanych powyżej (w Programie) – następujące zagadnienia, związane z utrzymaniem i dbałością o lokalne formy ochrony przyrody:

- obszary Natura 2000,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo – krajobrazowe,

Przewidziano, m.in. utworzenie (ustanowienie) kolejnych lfop.

W Programie 2016-2025 określono cele i zadania ekologiczne w zakresie lfop, określono szacowany termin realizacji, zakres rzeczowy, jednostki odpowiedzialne oraz określono wartość zadań i źródła ich finansowania.

(dowód: akta kontroli str. 78 – 93, 119 - 131)

W okresie objętym kontrolą Gmina posiadała Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (Studium), wykonane w okresie kwiecień – grudzień 1999 r. Studium sporządzono w oparciu o Opracowanie Ekofizjograficzne Gminy z 1980 r. oraz Inwentaryzację Przyrodniczą Gminy z 1992 r. Studium nie uwzględniało lokalnych form ochrony przyrody, występujących w Gminie – nie podawało ich wykazu czy lokalizacji, zawierało jedynie wykaz terenów i obiektów chronionych oraz ogólne zasady ich ochrony. Studium zostało zaktualizowane w 2011 r. wyłącznie na potrzeby przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia Dn 700, MOP 8,4 MPa relacji Hermanowice – Strachocina. Rada Miasta Uchwałą Nr XXIII/290/16 z dnia 12 sierpnia 2016 r. podjęła decyzję o przystąpieniu do sporządzenia nowego Studium. Uzasadnieniem skierowania do Rady Miejskiej projektu uchwały było stwierdzenie konieczności uporządkowania gospodarki przestrzennej Gminy, szczególnie po powiększeniu jej obszaru. Przyczyną braku aktualizacji Studium w zakresie ujęcia w nim lokalnych form ochrony przyrody oraz zasad ich ochrony, jak wyjaśnił Burmistrz, był fakt, że naniesienie do Studium nowoutworzonych lfop nie wpłynęłoby na strategię rozwoju Gminy, ze względu na ich lokalizację, a sporządzenie Studium jest procesem długotrwałym i bardzo kosztownym. Według Burmistrza, każdorazowa zmiana Studium, dotycząca lfop byłaby wyrazem niegospodarności i złego dysponowania środkami publicznymi.

(dowód: akta kontroli str. 181 – 204, 281 – 284, 293 - 294)

¹¹ Tj. Dz. U. z 2017 r., poz.519 ze zm.

Na potrzeby przygotowania aktualizacji Studium, sporządzone zostało w 2016 r. Opracowanie Ekofizjograficzne zawierające m. in. charakterystykę poszczególnych elementów przyrodniczych na terenie Gminy. Opis form ochrony przyrody w opracowaniu ekofizjograficznym nie uwzględniał istniejącego stanowiska dokumentacyjnego oraz 25 pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy i wpisanych do gminnego rejestru pomników przyrody (w tym 7 ustanowionych w 2017 r., po sporządzeniu opracowania). Burmistrz wyjaśnił, że przyczyną nieuwjęcia w opracowaniu 15 pomników przyrody, istniejących w czasie sporządzania Opracowania Ekofizjograficznego było posiłkowanie się, przez wykonującego Opracowanie, danymi publikowanymi przez gdoś, co uwidocznione zostało w tym Opracowaniu. Dane te okazały się nieaktualne. Jak podał w wyjaśnieniu Burmistrz, obecnie opracowanie ekofizjograficzne zostanie zweryfikowane i uaktualnione o niezbędne dane.

(dowód: akta kontroli str. 205 – 235, 281 - 284)

Według wykazu obowiązujących na terenie Gminy Ustrzyki Dolne Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego (mpzp), na koniec I półrocza 2017 r. obowiązywało 39 takich planów, obejmujących 1.258,95 ha (2,6 %) powierzchni Gminy. Spośród nich, 22 opracowane zostały dla terenów poniżej 3 ha. Analiza treści wszystkich 39 mpzp wykazała, że w każdym z nich znajdowały się zapisy dotyczące zakresu, sposobu lub formy ochrony przyrody, odnoszące się do obszaru objętego danym mpzp. Wszystkie mpzp obejmowały obszary, na których nie było lokalnych form ochrony przyrody. Tylko 5 lokalnych form ochrony przyrody (spośród 72) zlokalizowanych było na obszarach zabudowanych lub miejskich, jednak żadna z nich nie była przewidziana pod zabudowę lub inną działalność inwestycyjną. Pozostałe 67 lfop zlokalizowanych było w głębi kompleksów leśnych, wyłączonych z planowania inwestycyjnego.

(dowód: akta kontroli str.94 – 100, 236 - 239)

*ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

W ocenie NIK, wskazanym byłoby skorzystanie przez Burmistrza Ustrzyk Dolnych z możliwości, wynikającej z przepisów art. 44 ustawy o *ochronie przyrody* i przedłożenie Radzie Miejskiej projektu uchwały, która uporządkowałaby stan prawny, dotyczący nadzoru nad lfop. Dla uniknięcia nieporozumień lub niejasności interpretacyjnych, zasadnym byłoby podanie sprawującego nadzór nad lfop także w tych przypadkach, w których nadzór ten wynika z przepisów wyższej rangi, jak np. z powoływanych przez Burmistrza przepisów art. 4 ust. 1 oraz art. 35 ust. 1 ustawy o *lasach*.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, stworzenie przez Urząd Gminy, w latach 2015 – I półrocze 2017 warunków prawnych i organizacyjnych tworzących sprzyjające warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody.

2. Legalność i skuteczność podejmowanych działań.

Opis stanu faktycznego

Jak wcześniej podano, w okresie objętym kontrolą Rada Miejska podjęła dwie uchwały, dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

Uchwałą Nr XXII/267/16 z dnia 20.06.2016 r. zniesiono status pomnika przyrody usytuowanego na gruntach Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Matki Bożej Bieszczadzkiej w Jasieniu.

Uchwałą Nr XXX/402/17 z dnia 24.02.2017 r. ustanowiono 7 pomników przyrody zlokalizowanych w dawnym parku podworskim na terenie leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Bircza.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 132 - 165)

Projekty obu ww. uchwał zostały uzgodnione z Dyrektorem rdoś. Rada Miejska w obu wypadkach uzyskała „milczącą akceptację” Dyrektora rdoś, o której mowa w art. 44 ust. 3b cyt. ustawy o *ochronie przyrody*.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 132 - 165)

W Uchwale Nr XXX/402/17 z dnia 24.02.2017 r. ustanawiającej 7 pomników przyrody, (wszystkie zlokalizowane na gruntach leśnych, nadzorowanych przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Bircza), Rada Miejska określiła rodzaj i nazwę obiektu, jego położenie, cele ochrony, możliwe ewentualne zabiegi ochronne oraz listę zakazów, tj. elementy wymagane przepisem art. 44 ust. 2 ustawy o *ochronie przyrody*. Nie wskazano w uchwałach nadzorującego, bowiem – jak wyjaśnił Burmistrz – w przypadkach kiedy nadzorującego wskazują akty prawne wyższej rangi (ustawa o *lasach*), Rada Miejska nie wskazuje nadzorującego.

(dowód: akta kontroli str. 16 – 21, 94 – 100, 132 - 148)

Zniesienie statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XXII/267/16 z dnia 20.06.2016 r. nastąpiło na pisemny wniosek Zespołu Parków Krajobrazowych w Przemyślu (pismo ZPK.OŚ – 414/8/15 z dnia 25.11.2015 r.). Wniosek został złożony w związku z wycięciem drzewa pomnikowego na gruntach Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Matki Bożej Bieszczadzkiej w Jasieniu.

Uzasadnieniem podjęcia Uchwały była utrata wartości przyrodniczych obiektu. Przed podjęciem Uchwały o zniesieniu statusu, Urząd Miasta przeprowadził postępowanie wyjaśniające, z wizją lokalną na gruncie. Ze względu na upływ czasu (ok 8 – 10 lat), zmiany na funkcji Proboszcza oraz Sołtysa wsi, nie ustalono osoby odpowiedzialnej za usunięcie obiektu. W otoczeniu kościoła ani w jego pobliżu nie były prowadzone inwestycje. Teren kościoła oraz jego otoczenie nie były uwzględnione jako tereny budowlane lub inwestycyjne.

(dowód: akta kontroli str. 149 - 165)

Uchwała Nr XXX/402/17 z dnia 24.02.2017 r. ustanawiająca 7 pomników przyrody, przekazana została do gdoś i rdoś w dniu 13 marca 2017 r. przy piśmie GKİOŚ.6121.2.2016.

Uchwała Nr XXII/267/16 z dnia 20.06.2016 r. znosząca status pomnika przyrody przekazana została do rdoś w dniu 27 czerwca 2016 r. przy piśmie GKİOŚ.6121.2.2016.

(dowód: akta kontroli str. 132 - 165)

Urząd Gminy, po podjęciu przez Radę Miast Uchwały Nr XXX/402/17 z dnia 24.02.2017 r. ustanawiającej 7 pomników przyrody, dokonał wpisu do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (drogą elektroniczną). Wpisu dokonano przed 24 marca 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 132 - 165)

W okresie objętym kontrolą, Rada Miejska nie podejmowała uchwał w sprawie danej formy ochrony przyrody, które zmieniałyby listę obowiązujących zakazów lub granic występowania.

(dowód: akta kontroli str. 94 - 100)

Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny wybranych lokalnych form ochrony przyrody wykazały, że oglądane obiekty oznakowane zostały zgodnie z zapisami art.115 ust. 1 cyt. ustawy o *ochronie przyrody*. Tablice odpowiadały wzorom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w *sprawie wzorów tablic*¹².

Jak opisano wcześniej, forma i stan biologiczny tych form ochrony przyrody nie wymagał wykonywania wobec nich działań ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 256 - 272)

Jak wykazały oględziny, przeprowadzone w dniu 24 sierpnia 2017 r.:

- jedyne na terenie Gminy stanowisko dokumentacyjne – fisz karpacki (odsłonięty przez rzekę lewy brzeg potoku Królówka fragment budowy geologicznej) istniał w dniu oględzin w zakresie i stanie jak podane w Rozporządzeniu nr 39 Wojewody Podkarpackiego z 26 lipca 2007 r. – uznającym obiekt jako formę ochrony. Stanowisko nie wymagało żadnych działań ochronnych;
- użytki ekologiczne (11 spośród 19, tj. 58%), stanowiły obszary nieużytkowane, przyrzecze, zawiłgocone i zabagnione. Wszystkie one znajdowały się w stanie naturalnym, nienaruszonym przez działania ludzkie. Użytki te nie wymagały wykonywania jakichkolwiek prac ochronnych.
- pomniki przyrody (13 spośród 52, tj. 25%), to drzewa, które oznakowane były zgodnie z art.115 ust.1 ustawy o *ochronie przyrody*, a tablice odpowiadały wzorom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w *sprawie wzoru tablic*.

¹² Dz. U. Nr 268, poz.2665.

Wszystkie drzewa (z wyjątkiem zmarłej limby) były zdrowe, nieuszkodzone o zdrowych i dobrze rozwiniętych koronach. Drzewa nie wykazywały oznak osłabienia, choroby czy też uszkodzeń od owadów bądź zanieczyszczeń. Żadne z drzew poddanych oględzinom nie wymagało zabiegów ochronnych.

Wszystkie poddane oględzinom lfor zachowały walory, dla których je ustanowiono.

(dowód: akta kontroli str. 256 - 272)

W dokumentach Urzędu Gminy, za badany okres znajduje się jedna notatka z kontroli 3 drzew pomnikowych, rosnących w Parku Miejskim w Ustrzykach Dolnych, sporządzona w dniu 15.11.2016 r. Z treści notatki oraz załączonych zdjęć wynikało, że wszystkie drzewa pomnikowe były zdrowe, nieuszkodzone i nie stwarzały zagrożenia dla przebywających w parku. W sprawie kontroli lfor na terenie Gminy, Burmistrz wyjaśnił, że pracownicy WGK i OŚ w ramach realizacji zadań z zakresu wydawania zezwoleń na usuwanie drzew lub krzewów przeprowadzają oględziny drzew w terenie, podczas których uwzględniane są również drzewa pomnikowe. W przypadku stwierdzenia prawidłowego stanu tych obiektów oraz braku potrzeby podejmowania czynności ochronnych, nie były na tą okoliczność sporządzane notatki.

(dowód: akta kontroli str. 281 - 288)

W okresie objętym kontrolą, nie zanotowano przypadków naruszenia zakazów, wprowadzonych w odniesieniu do lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 94 - 100)

W żadnym omawianym akcie, ustanawiającym lokalne formy ochrony przyrody, nie zawarto zapisów ustalających czynne zabiegi ochronne takiego obiektu.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 256 - 272)

W latach 2015 – I półrocze 2017 na terenie Gminy nie doszło do usunięcia drzewa pomnikowego.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 149 - 165)

Gmina, w uzgodnieniu i przy współpracy z Dyrektorem Bieszczadzkiego Centrum Turystyki i Promocji w Ustrzykach Dolnych, prowadzi promocję lokalnych form ochrony przyrody. Biuro to współpracuje ze Stowarzyszeniem Przewodników Turystycznych Karpaty oraz innymi, w tym również w zakresie promocji lokalnych form ochrony przyrody. W miesiącu październiku br. ukaże się „Przewodnik po Gminie Ustrzyki Dolne”, w którym znajdują się także informacje na temat lokalnych form ochrony przyrody. W okresie objętym kontrolą, jak wyjaśnił Burmistrz, programy i kampanie informacyjne dotyczące ochrony przyrody na terenie Gminy, w tym także lokalnych form ochrony przyrody, prowadzone były za pośrednictwem jednostek gminnych tj. szkół podstawowych i gimnazjów. Podał np. że Szkoła Podstawowa w Wojtkówce od 5 lat współpracuje z Fundacją Nasza Ziemia

prowadząc kampanię edukacyjno – informacyjną w tym obozy przyrodnicze i zajęcia terenowe. Przy Zespole Szkół Publicznych nr 2 w Ustrzykach Dolnych działa Liga Ochrony Przyrody, która była m. in. wnioskodawcą utworzenia pomników przyrody w „Parku pod Dębami” w Ustrzykach Dolnych oraz prowadziła edukację ekologiczną i wszelkie kampanie informacyjne w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 94 - 100)

W okresie objętym kontrolą, w Urzędzie miasta i Gminy, w badanym zakresie nie zarejestrowano skarg związanych z lfop. W tym okresie do Rady Miejskiej wpłynęły dwa wnioski o uznanie pomników przyrody. Wnioski zostały opisane poniżej.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 240 - 242)

W latach 2015 – I półrocze 2017 r., do Urzędu Miejskiego w Ustrzykach Dolnych nie wpłynął żaden wniosek o utworzenie lokalnej formy ochrony przyrody. W tym okresie, wpłynęły dwa wnioski o ustanowienie pomników przyrody do Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych. W dniu 23 września 2015 r. Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze z Leszczawy Dolnej zwróciło się do Rady Miejskiej z wnioskiem o ustanowienie pomników przyrody. Przedmiotem wniosku było łącznie 1117 drzew o wysokich (według Fundacji) walorach przyrodniczych, znajdujących się na terenie Skarbu Państwa będącego w zarządzie Nadleśnictwa Bircza. Rada Miejska pismem z dnia 30 marca 2016 r. poinformowała Fundację, że wniosek został rozpatrzony, tryb postępowania w sprawie wniosku został zakończony, a wniosek nie uzyskał poparcia Rady Miejskiej. W uzasadnieniu podano, że – zgodnie z zapisami § 24 Regulaminu Rady Miejskiej – inicjatywa uchwałodawcza przysługuje radnym, komisjom Rady i Burmistrzowi. Żaden z podmiotów, uprawnionych do inicjatywy uchwałodawczej, po zapoznaniu się z trybem postępowania w sprawie wniosku podczas XVIII Sesji Rady Miejskiej w dniu 17 marca 2016 r. nie skorzystał z prawa zgłoszenia wniosku o podjęcie uchwały w tej sprawie.

W dniu 6 kwietnia 2016 r. Fundacja WWF Polska oraz Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze z Leszczawy w formie pisemnej zwróciły się do Rady Miejskiej z wnioskiem o ustanowienie pomników przyrody. Przedmiotem wniosku było łącznie 2764 drzewa o wysokich (według Fundacji) walorach przyrodniczych, znajdujących się na terenie Skarbu Państwa będącego w zarządzie Nadleśnictwa Bircza. Rada Miejska pismem z dnia 4 maja 2016 r. poinformowała Fundację, że tryb postępowania w sprawie wniosku został zakończony, a wniosek nie uzyskał poparcia Rady Miejskiej. W uzasadnieniu podano takie same argumenty jak przy poprzednio opisanym wniosku Fundacji, przy czym nie podjęto inicjatywy uchwałodawczej na posiedzeniu w dniu 28 kwietnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 243 - 255)

Na podstawie rejestru skarg i wniosków oraz wyjaśnień Burmistrza ustalono, iż w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły konflikty pomiędzy Gminą a rdoś w zakresie lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 94 - 100)

ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie legalność i skuteczność podejmowanych działań na rzecz ochrony lokalnych form ochrony przyrody w latach 2015 – I półrocze 2017.

3. Legalność i gospodarność wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, Urząd nie ujmował, w rocznych planach rzeczowo-finansowych, wydatków na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody. Według Burmistrza, formy ochrony oraz stan objętych ochroną obiektów nie wymagały jakichkolwiek działań w tym zakresie. Oględziny przeprowadzone w dniu 24 sierpnia 2017 r. potwierdzały stanowisko Burmistrza. W związku z brakiem potrzeb finansowych w tym zakresie, Urząd nie występował o dotacje. Wydatkami, mającymi związek z lfop były wyłącznie te, które przedstawiono w pkt. 1 wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 94 – 100, 256 - 280)

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo
zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów, dnia października 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler
Stanisław Tobolewski
główny specjalista k.p.

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis

.....
Podpis